

המחזת סיפור חנוכה

הקדמה ועיבוד: מלכה האס, שדה אליהו

בגן רימון בקיבוץ שדה אליהו בעמק בית שאן פיתחנו במשך שנים את הטקסט המצורף. רצינו לקרב לילדים את העבודה בבית המקדש על פי הטקסטים העתיקים. סיפרנו להם על הבאת ביכורים, על שמחת בית השואבה ועל חנוכת בית המקדש כחוויה משפחתית, עשירה בקלט חושי ועמוסה ברגשות. לכן התחלנו את סיפור חנוכה בתיאור חייהם של מתתיהו ובניו במודיעין, ועלייתם למשמרת בבית המקדש בירושלים. עקבנו אחרי המשפחה עד לחנוכת בית המקדש, חוויות הסיפור בהמשכים והפעילויות הרבות הקשורות בו התרכזו לבסוף בהמחזה, בה אנחנו, המבוגרים, קבענו את הטקסט והילדים פעלו בכעין פנטומימה לכן הטקסט המובא כאן הינו שלד בלבד שממעיט לתאר את הקלט החושי ואת הרגשות ומתמקד בעיקר בפעולות אותן יכולים הילדים לבצע בשעת ההמחזה.

סיפור חנוכה

לפני שנים רבות, כשבית המקדש עוד היה קיים, נהגו הכהנים להדליק את **מנורת הזהב** בכל יום. יום אחד, הגיעו היוונים וכבשו את הארץ. היוונים, אשר לא הכירו את ה', התפללו לפסל עשוי אבן. הם לא למדו תורה ולא שמרו את השבת, ורצו שכולם יהיו יוונים כמוהם. למלך היוונים קראו המלך אנטיוכוס.

אנטיוכוס שלח את החיילים שלו לכבוש את ירושלים. החיילים היוונים לבשו שריוני ברזל וחבשו קסדות ברזל. היו להם חרבות ארוכות ומגנים עגולים והם רכבו על פילים עצומים וכבדים. היוונים הגיעו עד לבית-המקדש, נכנסו עם הפילים לחצרות של בית המקדש, ורמסו כל דבר שעמד בדרכם. הם הוציאו את מנורת הזהב מבית המקדש ולקחו איתם את כל הכלים העשויים כסף וזהב, הורידו את הפרוכת ואת השטיחים היפים, את כדי החרס, המלאים שמן זית, העמידו פסל יווני.

המלך אנטיוכוס פקד פקודה לכל היהודים, וכך אמר: "מעכשיו כל היהודים צריכים להיות כמו היוונים! אסור לכם לעשות ברית מילה לתינוקות! אסור לכם ללמוד תורה! אסור לכם לשמור את השבת אסור לכם להתפלל לה! מעתה כל היהודים צריכים להתפלל לפסל היווני. מי שלא יעשה כן ימות. המלך אנטיוכוס שלח את שליחיו לכל הכפרים בארץ כדי להודיע את הפקודה שלו. אחד הפקידים היוונים הגיע למודיעין, שם גרה משפחה של כוהנים שעבדו בבית המקדש. אבי המשפחה היה זקן חכם ששמו מתתיהו הכהן. למתתיהו היו חמישה בנים: יוחנן, שמעון, יהודה, אלעזר ויהונתן. כולם עבדו בשדות ובכרמים ובבוסתנים. כולם למדו תורה.

כשהגיע הפקיד היווני למודיעין, הוא העמיד את הפסל באמצע הכפר וקרא לכל אנשי מודיעין להתאסף סביב לפסל ואמר להם: "שמעו את פקודת אנטיוכוס לכל היהודים: אסור לכם לעשות ברית לתינוקות! אסור לכם ללמוד תורה! אסור לכם לשמור את השבת! אסור לכם להתפלל אל ה'! ועכשיו גשו הנה והשתחוו לפסל!"

שקט... כל אנשי מודיעין עמדו סביב. איש לא נע ולא זע. ופתאום קרא מתתיהו הזקן בקול גדול: מי לה' אלי!"

מתתיהו קפץ קדימה, הרג את הפקיד היווני, הפיל את הפסל ושבר אותו לרסיסים.

מתתיהו אמר לבניו ולכל אנשי מודיעין: "אנחנו לא נשמע בקול המלך אנטיוכוס! אנחנו לא נהיה כמו יוונים! בואו נסתתר במערות, שם נוכל ללמוד תורה והיוונים לא ימצאו אותנו ושם נוכל ללמוד להלחם!"

כל אנשי מודיעין שמעו בקול מתתיהו: הם עזבו את הבתים, השדות, הכרמים והבוסתנים והלכו להסתתר במערות שבתוך ההרים. שם הם למדו תורה, שמרו את השבת, התפללו לה' ושם הם התכוננו למלחמה והתאמנו כדי לגרש את היוונים מהארץ.

מתתיהו היה זקן מאד. הוא אסף את כל היהודים במערה ואמר להם: "**יהודה המכבי**, הוא החכם והאמיץ בין הבנים שלי. כאשר אמות הוא ינהיג אתכם במלחמה נגד היוונים - ואתם תשמעו בקולו."

המלך אנטיוכוס כעס מאד שהיהודים לא רוצים להיות כמו היוונים ולכן שלח עוד חיילים ועוד פילים כדי להלחם ביהודים ולהכריח אותם להיות כמו היוונים. יהודה המכבי אסף את כל היהודים במערה ואמר להם: "אנחנו נלחם ביוונים ונגרש אותם מהארץ! ועכשיו נתפלל כולנו ביחד לה' שיעזור לנו. אנחנו מעטים והיוונים רבים ויש להם פילים וכלי מלחמה". בזמן בו היהודים התפללו יחד במערה, שמעו מרחוק שיירה מתקרבת. אלו היו החיילים היוונים, חבושי קסדות וחמושי חרבות ומגנים, שרכבו על פילים בדרך העולה לירושלים. כאשר השיירה של היוונים עברה במעבר הצר בין ההרים צעק יהודה: "מי לה' אלי!". פתאום פרצו היהודים מן המערה החוצה ודקרו את הפילים מלמטה בכידונים. הפילים נעצרו במעבר הצר שבין ההרים, היוונים התבלבלו ונבהלו. היהודים נלחמו בהם ונצחו אותם וגרשו אותם מהארץ. אז קרא יהודה המכבי: "ה' עשה לנו תשועה גדולה! ה' נתן רבים ביד מעטים! ועכשיו נעלה כולנו לירושלים ונטהר את בית המקדש כדי שנוכל להתפלל שם לה' ולהודות לו."

היהודים עלו לירושלים ובאו לבית המקדש שהיה כולו מזוהם ופסל עמד בתוכו. הם נפצו את הפסל לרסיסים, הוציאו את הלכלוך של הפילים, עזרו לנקות ולתקן את בית המקדש. כאשר בית המקדש היה נקי וטהור הזמין יהודה המכבי את כל היהודים **לחנוכת בית המקדש**. היהודים לבשו בגדי חג ובאו לבית המקדש בשירים ובמחולות.

יהודה המכבי ערך את הפתילים בספלים של מנורת הזהב כדי להדליק אותה שוב ביום חנוכת בית המקדש, אך לא מצא שמן זית זך חתום בחותמו של כוהן גדול, שרק אותו מותר לצקת לתוך הספלים של מנורת הזהב. חיפש יהודה בכל בית המקדש, וחיפשו איתו כל האחים, עד שמצא יונתן כד אחד מלא שמן זית זך, חתום בחותמו של כוהן גדול, והיה בו שמן שמספיק להדליק את המנורה ליום אחד. יהודה יצק את השמן מן הכד לתוך הספלים של מנורת הזהב, והדליק את האש בפתילים. כל היהודים, האבות, האמהות והילדים, הסבים והסבתות ראו את הנרות הנוצצים במנורת הזהב וכולם התפללו ושרו ושמחו בחנוכת בית המקדש.

בבוקר בא יהודה המכבי לבית המקדש והנה קרה נס: השמן מן הכד המשיך להבעיר את הנרות הנוצצים ומנורת הזהב המשיכה להאיר. בכל יום באו היהודים לבית המקדש ובכל יום ראו את הנרות הנוצצים במנורת הזהב הקדושה. שמונה ימים

נמשכה חגיגת חנוכת בית המקדש. שמונה ימים המשיך השמן מן הכד להבעיר את הנרות במנורת הזהב. עד שהכהנים כתשו זיתים והוציאו שמן זית זך חדש, ומלאו בו כדים רבים חתומים בחותמו של כוהן גדול.
בכל שנה ושנה היהודים מדליקים **נרות** חנוכה. כל יום מוסיפים נר אחד עד שדולקים **בחנוכה** שמונה נרות המזכירים את הנס של כד השמן שהספיק להבעיר שמונה ימים את הנרות במנורת הזהב הקדושה בחנוכת בית המקדש.

